

LA INTEGRACIÓ DEL PROGRAMA DE VACUNACIONS EN UN CENTRE D'ASSISTÈNCIA PRIMÀRIA

A. Artemán Jané / T. Bellavista Illa / I. Guiard Justell / E. Portella Argelaguet.
C.A.P. «Vallès Oriental» Granollers

Resum

El treball pretén avaluar l'impacte de la integració del programa de vacunacions que fins aleshores realitzaven els serveis sanitaris municipals en l'atenció pediàtrica d'un centre d'assistència primària de l'Institut Català de la Salut. Es comparen les vacunes administrades per cada centre durant el mateix període de 1985 i les subministrades exclusivament pels serveis municipals, es comparen amb les del mateix període de l'any anterior. Els resultats demostren la bondat de la mesura i constitueixen

un bon argument per al desenvolupament d'aquests programes. Cap de les disposicions normatives elaborades per la Generalitat de Catalunya no preveia la integració dels programes de vacunacions en l'atenció pediàtrica, que és, en canvi, el que recomana la Organització Mundial de la Salut.

Paraules clau: Vacunació. Integració de Serveis. Avaluació de Programes.

LA INTEGRACIÓN DEL PROGRAMA DE VACUNACIONES EN CENTRO DE ASISTENCIA PRIMARIA

Resumen

El trabajo pretende evaluar el impacto de la integración del programa de vacunaciones —que hasta aquel momento se había realizado en los servicios sanitarios municipales— en la atención pediátrica de un centro de asistencia primaria del «Institut Català de la Salut». Se comparan las vacunas administradas en ambos centros durante el mismo período del año 1985 y las suministradas exclusivamente por los servicios municipales, se comparan con las del mismo período del año anterior. Los resultados demuestran la bondad de la medida y constituyen un buen argumento para el desarrollo de dichos programas. Ninguna de las disposiciones normativas elaboradas por la Generalitat de Catalunya contemplaba la integración de los programas de vacunaciones en la atención pediátrica, a pesar de ser lo que recomienda la Organización Mundial de la Salud.

Palabras clave: Vacunación. Integración de Servicios. Evaluación de programas.

INTEGRATION OF THE VACCINATION PROGRAMME INTO A PRIMARY HEALTH CARE CENTRE

Summary

This study sets out to evaluate the impact of the integration of a vaccination programme, which had hitherto been performed by municipal health services, into the paediatric service of a primary health care centre of the Catalan Institute of Health (Institut Català de la Salut). Vaccinations given in both centres during the same period in 1985 are compared, and those given solely by the municipal services are compared with those of the same period in the previous year.

The results show the usefulness of the measure, and provide a good argument for the development of such programmes. None of the Generalitat's normative provisions refer to the integration of vaccination programmes in paediatric care despite the recommendation of the World Health Organization.

Key words: Vaccination. Integration of Services. Evaluation of Programmes.

Introducció

La vacunació és una de les accions més esteses i eficaces de la medicina preventiva a nivell primari. Coneguda des de fa aproximadament 200 anys, ha assolit èxits tan espectaculars com l'eliminació de la verola i s'ha adaptat a nous reptes com l'hepatitis i potser aviat, a la SIDA. La vacunació, a més de protegir la salut dels homes i animals domèstics del risc específic de determinades malalties infeccioses, també incideix en diversos components de la despesa sanitària: directes, com l'estalvi d'ingressos hospitalaris i tractaments mèdics, i indirectes com la disminució de l'absentisme laboral i la consegüent pèrdua en hores de treball.

L'eficàcia de la vacunació depèn de diferents factors. Els uns, intrínsecs, de les vacunes en si mateixes, relacio-

Introducción

La vacunación es una de las acciones más extendidas y eficaces de la medicina preventiva de nivel primario. Conocida desde hace unos 200 años, ha alcanzado éxitos tan espectaculares como la eliminación de la viruela y se ha adaptado a nuevos retos, como la hepatitis y quizá, pronto, a la SIDA. La vacunación, además de proteger la salud del hombre y de los animales domésticos contra el riesgo específico de determinadas enfermedades infecciosas, también incide en diversos componentes del gasto sanitario: directos, como el ahorro de ingresos hospitalarios y de tratamientos médicos, e indirectos, como la disminución del absentismo laboral y de la consiguiente pérdida de horas de trabajo.

La eficacia de la vacunación depende de distintos factores. Unos, intrínsecos, de las vacunas en sí mismas,

nats amb la seva producció industrial d'alta tecnologia biològica i que determinen la seva capacitat de produir anticossos efectius, duraders i innocus. I els altres, extrínsecs i molt variats, que resumim en dos:

- Les característiques del model organitzatiu sanitari en el qual s'aplica la vacunació i,
- El sistema operatiu (programes, plans, campanyes...) que hom disposi per a la seva difusió entre la població.

Així, la integració de la prevenció en l'assistència, l'accessibilitat als serveis per part dels usuaris, la informació correcta als grups socials més marginats, l'educació sanitària en la consulta quotidiana dels metges de capçalera i pediatres, l'enregistrament únic i efectiu de la població vacunada, els estudis epidemiològics de control i seguiment, els programes de salut integrats, etc... són factors extrínsecs que determinen l'eficàcia de la vacunació.

Catalunya, malgrat ésser una de les CC.AA. amb més alt nivell d'immunitat activa de la població, com a conseqüència d'un nivell de vida més alt, encara és lluny de sentir-se satisfeta en aquest tema. Segons les xifres del Butlletí Epidemiològic de Catalunya (BEC), a Catalunya durant l'any 1984 es varen notificar 5.745 casos de pertusis, 8.168 de rubèola, 22 de tètanos, 2.229 de xarampió i 20.570 de parotiditis¹, i l'any 1983 es van declarar 2 casos de poliomielitis a Catalunya² i 25 a tot Espanya³. Malaltia totes elles factibles de prevenció eficaç si s'apliqués correctament el calendari de vacunacions de la Generalitat⁴.

El pla de Vacunacions Sistemàtiques de la Generalitat⁵, amb els seus mecanismes propis de registre⁶ i tractament diferenciat per al cas de la rubèola⁷, va ser un intent de donar una cobertura vacunal més ampla a la població catalana, però segons les definicions i objectius del Programa Ampliat de Vacunacions de l'Organització Mundial de la Salut (Oficina Europea)⁸, presenta greus deficiències: duplicitat de registres vacunals que a més depenen de diferents organismes públics, (escoles, sanitaris locals, hospitals...), no disposa d'avaluació continuada, no disposa d'estudis epidemiològics i, sobre tot, no integra la vacunació en el sistema sanitari assistencial. D'aquesta manera, difícilment s'acompliran els objectius marcats per l'Organització Mundial de la Salut en l'estratègia per a assolir la Salut per a tots, l'any 2000.

Aquest treball pretén demostrar que la integració de les vacunacions en els serveis assistencials i l'aplicació d'un programa de vacunacions amb registre únic i seguiment de la població infantil, són mesures que per sí soles augmenten l'eficàcia extrínseca de la vacunació. Aquest era l'objectiu quan es va promoure la integració del programa de vacunacions en l'atenció pediàtrica de Centre d'Assistència Primària (CAP) «Vallès Oriental» de l'Institut Català de la Salut (Àrea de Gestió «Centre»). En el nostre treball avaluem l'impacte d'aquesta mesura.

relacionados con su producción industrial de alta tecnología biológica y que determinan su capacidad de producir anticuerpos efectivos, duraderos e inocuos. Y otros, extrínsecos y muy variados, que resumiremos en estos dos:

- Las características del modelo organizativo sanitario en el cual se aplica la vacunación.
- El sistema operativo programas, planes, campañas... que se adopte para la difusión de las vacunaciones entre la población.

Así, la integración de la prevención en la asistencia, la accesibilidad a los servicios por parte de los usuarios, la información correcta a los grupos sociales más marginados, la educación sanitaria en la consulta diaria de los médicos de cabecera y pediatras, el registro único y efectivo de la población vacunada, los estudios epidemiológicos de control y seguimiento, los programas de salud integrados, etc, son factores extrínsecos que determinan la eficacia de la vacunación.

Catalunya, a pesar de ser una de las CC.AA. de mayor nivel de inmunidad activa de la población, como consecuencia de un nivel de vida más elevado, todavía está lejos de sentirse satisfecha a este respecto. Según datos del Butlletí Epidemiològic de Catalunya (BEC), en Catalunya durante el año 1984 fueron comunicados 5.745 casos de pertusis, 8.169 de rubéola, 22 de tétanos, 2.229 de sarampión y 20.570 de parotiditis¹ y en el año 1983 fueron declarados dos casos de poliomielitis en Catalunya² y 25 en todo el Estado español³. Enfermedades todas ellas factibles de prevención eficaz si se aplicase correctamente el calendario de vacunaciones de la Generalitat⁴.

El plan de Vacunaciones Sistemáticas de la Generalitat⁵, con sus mecanismos propios de registro⁶ y su tratamiento diferenciado para el caso de la rubéola⁷, fue un intento de ofrecer una mayor cobertura vacunal a la población catalana; pero dicho plan -si nos atenemos a las definiciones y objetivos del programa Ampliado de Vacunaciones de la Organización Mundial de la Salud (Oficina Europea)⁸, presenta graves deficiencias: duplicidad de registros vacunales, que además dependen de distintos organismos públicos (escuelas, sanitarios locales, hospitales...) no disponen de evaluación continuada, ni de estudios epidemiológicos y, sobre todo, no integra la vacunación en el sistema sanitario asistencial. Difícilmente se cumplirán los objetivos marcados por la Organización Mundial de la Salud en su estrategia de alcanzar la salud para todos en el año 2000.

Este trabajo pretende demostrar que la integración de las vacunaciones en los servicios asistenciales y la aplicación de un programa de vacunaciones con registro único y seguimiento de la población infantil, son medidas que por sí solas aumentan la eficacia extrínseca de la vacunación. Este era el objetivo que se proponía la integración del programa de vacunaciones en la atención pediátrica del Centro de Asistencia Primaria (CAP) «Vallès Oriental» de «L'Institut Català de la Salut» (Área de Gestión «Centro»). En nuestro estudio evaluamos el impacto de dicha medida.

Material i mètode

La integració es va promoure en els primers mesos de l'any 1985. Abans del seu inici, la vacunació era una tasca exclusiva dels serveis sanitaris municipals.

La població estudiada comprèn el municipi de Granollers amb 46.129 habitants.

El programa de vacunacions del C.A.P. «Vallès Oriental» segueix el calendari de vacunacions de la Generalitat. L'horari d'atenció al públic és de matins i tardes, de dilluns a divendres, funciona mitjançant cita prèvia i es programen com a màxim vuit nens l'hora. El servei és atès per dues infermeres. Està situat a la mateixa àrea que els serveis pediàtrics i les infermeres també atenen les consultes de pediatria.

El registre consta de dos fitxers, l'un per a les FITXES NOMINALS DE VACUNACIÓ per ordre alfabètic amb l'estat vacunal de tots i cadascun dels nens de la població atesa.

A l'altre fitxer s'ordenen per ordre cronològic les FITXES DE PROPERA VACUNACIÓ per poder avisar per telèfon o per correu els pares o tutors dels nens que properament hauran d'esser vacunats, i citar-los per a un dia i una hora determinats. També serveix per a tornar a avisar aquells que no es presenten a la convocatòria. Aquest fitxer comença a partir de la relació mensual que trameta el jutjat de Granollers, amb el nom i l'adreça de tots els nadons de la ciutat.

Mensualment s'avaluen el nombre de nens vacunats, les incompareixences i les causes que les motiven, el consum de dosis vacunals i la comanda prevista per al futur.

Per valorar l'augment de l'eficàcia d'aquest programa de vacunacions, s'ha mesurat la qualitat de dosis vacunals administrades abans i després de la integració i durant el mateix període de temps, de març a juliol, dels anys 1984 i 1985. Aquesta mesura, si bé és indirecta i per tant sotmesa a alguns biaixos, és prou indicativa per a poder confirmar l'assoliment d'uns objectius.

Els altres mètodes de mesurament^{9, 10, 11}, com la determinació del nivell d'anticossos específics presents en el sèrum de la població, o d'una mostra d'aquesta població, l'enquesta de vacunació i les diferències en el recompte de Malalties de Declaració Obligatòria, s'han rebutjat, bé perquè són molt més costosos, bé perquè encara són menys fiables que el mètode adoptat.

Les dades del període de març a juliol de l'any 1984, provenen dels Serveis Sanitaris Municipals de l'Ajuntament de Granollers. Les dades corresponents al mateix període de març a juliol, però de l'any 1985, un cop introduïda la mesura de la integració dels serveis, provenen dels Serveis Municipals i del Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental».

Material y método

La integración se promocionó en los primeros meses de año 1985. Antes de iniciarla, la vacunación era una tarea exclusiva de los servicios sanitarios municipales.

La población estudiada comprende el municipio de Granollers con 46.129 habitantes.

El programa de vacunaciones del C.A.P. «Vallès Oriental» sigue el calendario de vacunaciones de la Generalitat. El horario de atención al público es de mañanas y tardes, de lunes a viernes; funciona mediante cita previa y se atiende a un máximo de 8 niños por hora. El servicio es atendido por dos enfermeras. Está situado en la misma área que los servicios pediátricos y las enfermeras también atienden las consultas de pediatria.

El registro consta de dos ficheros; uno para las FICHAS NOMINALES DE VACUNACIÓN, por orden alfabético, con el estado vacunal de todos y cada uno de los niños pertenecientes a la población atendida.

En el otro fichero se ordenan cronológicamente la FICHAS DE PRÓXIMA VACUNACIÓN, para poder avisar por teléfono o por correo, a los padres o tutores de los niños que han de ser vacunados en fecha próxima, citándoles para un día y hora determinados. Dicho fichero también sirve para repetir el aviso a aquellos que no se hayan presentado a la convocatoria. La ficha se abre a partir de la relación mensual enviada por el juzgado de Granollers, con el nombre y la dirección de todos los recién nacidos en la ciudad.

Mensualmente se evalúa el número de niños vacunados, las incomparecencias y los motivos de las mismas, el consumo de dosis vacunales y la demanda prevista para el futuro.

Para valorar el aumento de la eficacia de este programa de vacunaciones, se ha medido la cantidad de dosis vacunales administradas, antes y después de la integración y durante el mismo período de tiempo -marzo a julio- de los años 1984-1985. Medida que, a pesar de ser indirecta y por lo tanto susceptible de sesgos, es bastante indicativa para poder confirmar el logro de unos objetivos.

Otros métodos de medición^{9,10,11}, como la determinación de anticuerpos específicos presentes en el suero de la población —o de una muestra de la misma—, la encuesta de vacunación y las diferencias en el recuento de Enfermedades de Declaración Obligatoria, han sido rehusados por ser mucho más costosos o bien por ser bastante menos fiables que el método adoptado.

Los datos del período de marzo a julio del año 1984 proceden de los Servicios Sanitarios Municipales del Ayuntamiento de Granollers. Los datos correspondientes al mismo período -marzo a julio- del año 1985, después de haber introducido la medición de la integración de los Servicios Municipales y del centro de Asistencia Primaria «Vallès Oriental».

Resultats

Durant el període estudiat de 1984, els Serveis Municipals varen administrar un total de 459 dosis vacunals, en 1985 foren 236 en els Serveis Municipals i 2.034 en el Centre d'Assistència Primària (taula 1). L'increment brut d'un any a l'altre va ser, doncs, del 495% i net, és a dir, si només comparem les dades dels Serveis Municipals en 1984 i les del Centre d'Assistència Primària en 1985, l'increment és del 443%.

Si el mateix any 1985 establim la comparació entre els Serveis Municipals i el Centre d'Assistència Primària amb la integració portada a terme, la diferència és d'un 862% d'increment de vacunacions. Del total de 2.270 dosis vacunals administrades en 1985, el 90% (2.034) les va administrar el Centre d'Assistència Primària, i el 10% (236) els Serveis Municipals (taula 2).

Taula 1 / *Tabla 1.*

Dosis vacunals (*) administrades a la ciutat de Granollers durant el període març-juliol de 1984 i 1985 segons la institució que presta el servei / *Dosis vacunales (*) administradas en la ciudad de Granollers durante el período Marzo-Julio de 1984 y de 1985, según la institución que presta el servicio*

	S.M. 1984	S.M. 1985	C.A.P. 1985	TOTALS
D.T.P.	29	18	532	579
D.T.	2	2	267	271
Anti. Poli	31	20	799	850
T.V.	186	182	436	804
Anti. Rube.	167	8	-	175
Anti. Tetan.	44	6	-	50
TOTALS	459	236	2.034	2.729

(*) Són dosis totals del Pla de Vacunacions Sistemàtiques de la Generalitat de Catalunya. / (*) Son dosis totales del Plan de Vacunaciones Sistemáticas de la Generalitat de Catalunya.

S.M. = Serveis Municipals de l'Ajuntament de Granollers / *Servicios Municipales del Ayuntamiento de Granollers.*

C.A.P. = Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental» / *Centro de Asistencia Primaria «Vallés Oriental»*

D.T.P. = Triple Bacteriana: Antidiftèria Tètanus i Pertusi / *Triple Bacteriana: Antidiftérica, Tétanos y Pertusi.*

D.T. = Antidiftèria i Tètanus. / *Antidiftérica y Tétanos*

T.V. = Triple Virica: Antirubeòla, Parotiditis i Xarampió / *Triple vírica: Antirubeólica, Parotiditis y Sarampión.*

Fonts: Fundació de Salut Pública de l'Ajuntament de Granollers i Centre d'Assistència Primària.

Elaboració pròpia, setembre 1985 / *Elaboración propia, Septiembre 1985.*

Resultados

Durante el período estudiado del año 1984, los Servicios Municipales administraron un total de 459 dosis vacunales; en 1985, los Servicios Municipales administraron 236 dosis y el Centro de Asistencia Primaria, 2.034 (tabla 1). El incremento bruto de un año a otro fue, por lo tanto, del 495 por ciento; y el neto, es decir, si solo comparamos los datos de los Servicios Municipales en 1984 y los del Centro de Asistencia Primaria en 1985, es del 443 por ciento.

Si establecemos la comparación en el mismo año 1985 entre los Servicios Municipales y el Centro de Asistencia Primaria, después de haber realizado la integración, la diferencia es de un 862 % en el incremento de las vacunaciones. De un total de 2.270 dosis vacunales aplicadas en 1985, el 90% (2.034) las administró el Centro de Asistencia Primaria y el 10% (236), los Servicios Municipales (tabla 2).

Taula 2 / *Tabla 2*

Nombre i proporció del nombre total de dosis vacunals (*) administrades, per mesos a la ciutat de Granollers, durant el període març-juliol de l'any 1985, segons la institució que presta servei / *Número y proporción del número total de dosis vacunales (*) administradas por meses en la ciudad de Granollers durante el período Marzo-Julio del año 1985, según la institución que presta el servicio.*

	S.M. 1985		C.A.P. 1985		TOTAL
	N	%	N	%	
MARÇ/MARZO	69	21	254	79	323
ABRIL	39	9	381	91	420
MAIG/MAYO	58	17	293	83	351
JUNY/JUNIO	41	6	605	94	646
JULIOL/JULIO	29	5	501	95	530
TOTAL	236	10	2.034	90	2.270

(*) Són dosis totals del Pla de Vacunacions Sistemàtiques de la Generalitat de Catalunya. / (*) Son dosis totales del Plan de Vacunaciones Sistemáticas de la Generalitat de Catalunya.

S.M. = Servei Municipal de l'Ajuntament de Granollers / *Servicios Municipales del Ayuntamiento de Granollers.*

C.A.P. = Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental» / *Centro de Asistencia Primaria «Vallés Oriental»*

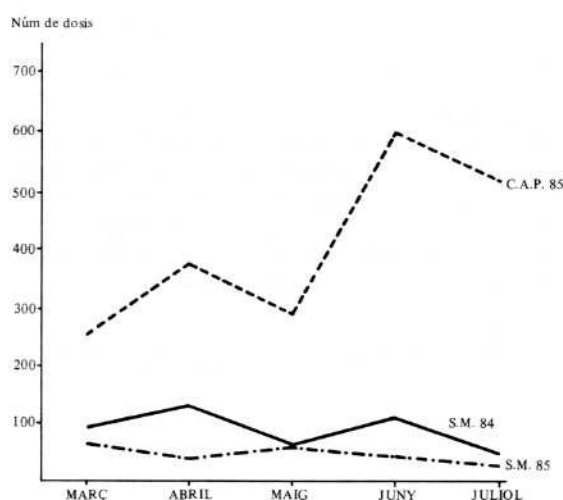
FONTS: Fundació de la Salut Pública de l'Ajuntament de Granollers i Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental» de Granollers.

Elaboració pròpia, setembre 1985 / *Elaboración propia, Septiembre 1985.*

A les figures 1 i 2, s'expressa clarament l'augment de les vacunacions d'ençà de la introducció del programa de vacunacions en el Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental».

En las figuras 1 y 2 se expresa claramente el aumento de las vacunaciones a partir de la introducción del programa de vacunaciones en el Centro de Asistencia Primaria «Vallès Oriental».

Figura 1. Nombre de dosis vacunals (*) mensuals, administrades a la ciutat de Granollers durant el període març-juliol (1984-1985), segons la institució que presta servei / Número de dosis vacunales (*) administradas en la ciudad de Granollers durante el período Marzo-Julio de 1984 y 1985, según la institución que presta el servicio

(*) Són dosis totals del Pla de Vacunacions Sistemàtiques de la Generalitat de Catalunya. / (*) Son dosis totales del Plan de Vacunaciones Sistemáticas de la Generalitat de Catalunya.

S.M. = Serveis Municipals de l'Ajuntament de Granollers / Servicios Municipales del Ayuntamiento de Granollers.

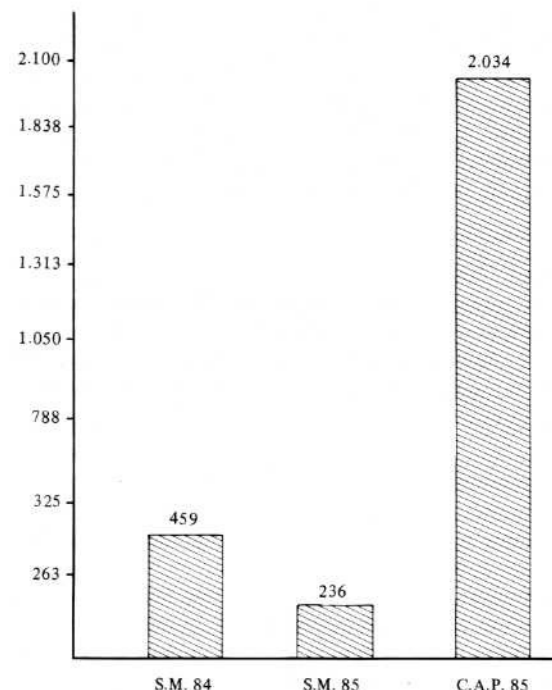
C.A.P. = Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental» / Centro de Asistencia Primaria «Vallès Oriental»

FONTS: Fundació de Salut Pública de l'Ajuntament de Granollers i del Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental» de Granollers.

Elaboració pròpia, setembre 1985 / Elaboración propia, Septiembre 1985.

Cal remarcar que en les vacunacions dels Serveis Municipals de l'any 1985, destaca el nombre de dosis de vacuna triple vírica, que per si sola representa un 77% del total de dosis vacunals administrades (taula núm 1). Això s'explicaria pel fet de tractar-se d'una vacuna cara i de dispensació reduïda a les oficines de farmàcia, motiu pel qual és molt probable que pediatres en exercici privat

Figura 2. Nombre total de dosis vacunals (*) administrades a la ciutat de Granollers en el període març-juliol (1984-1985), segons la institució que presta el servei / Número total de dosis vacunales (*) administradas en la ciudad de Granollers durante el período Marzo-Julio de 1984 y 1985, según la institución que presta el servicio.

(*) Són dosis totals del Pla de Vacunacions Sistemàtiques de la Generalitat de Catalunya. / (*) Son dosis totales del Plan de Vacunaciones Sistemáticas de la Generalitat de Catalunya.

S.M. = Serveis Municipals de l'Ajuntament de Granollers / Servicios Municipales del Ayuntamiento de Granollers.

C.A.P. = Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental» / Centro de Asistencia Primaria «Vallès Oriental»

FONTS: Fundació de Salut Pública de l'Ajuntament de Granollers i del Centre d'Assistència Primària «Vallès Oriental» de Granollers.

Elaboració pròpia, setembre 1985 / Elaboración propia, Septiembre 1985.

Hay que remarcar que en las vacunaciones de los Servicios Municipales en el año 1985, es importante el número de dosis de vacuna triple vírica, que por si sola representa un 77% del total de dosis vacunales administradas (tabla 1). Ello se explicaría por el hecho de tratarse de una vacuna cara y de dispensación reducida en las oficinas de farmacia, por lo cual es muy probable que

adrecin els seus pacients al S.M., ja que són gratuïts i no tenen res a veure amb els Serveis del Centre d'Assistència Primària, que són de la Seguretat Social.

Discussió

En els resultats presentats és prou evident l'impacte del programa de vacunacions integrat a l'atenció pediàtrica en el Centre d'Assistència Primària. En la mesura que podem assegurar que les condicions de transport, emmagatzament i administració de les vacunes són les correctes, l'increment de nombre de vacunes administrades tindrà com a efecte un grau més elevat de protecció de la població.

En observar la gran diferència entre les dades del Centre d'Assistència Primària i les dades dels Serveis Municipals, entenem que anteriorment el paper més important en l'administració de les vacunes corresponia als pediatres, en la seva consulta privada. Les dades relatives a l'administració de la vacuna triple vírica en els Serveis Municipals, corroboren aquesta impressió. La millor accessibilitat dels serveis d'atenció mèdica del Centre d'Assistència Primària respecte a les consultes privades de pediatria, ens pot impulsar a concloure que amb aquesta mesura augmenta la cobertura vacunal.

També els practicants de zona solien administrar vacunes dintre de les tasques habituals de la seva feina, segons prescripció del metge i sense formar part de cap programa específic. No tenim registres que ens indiquin amb fiabilitat el nombre total de dosis vacunals administrades; a més però el nombre de que disposem no és significatiu: al voltant de 300 dosis vacunals en el període març-juliol de 1984.

Finalment, assenyalarem dos beneficis addicionals que s'han obtingut amb l'inici del programa integrat de vacunacions:

1. La modificació en el caire dels serveis i de l'enfocament del Centres d'Assistència Primària, fins ara només de tipus guaridor.
2. L'aprofitament del personal d'infermeria del Centres d'Assistència Primària per a tasques molt més gratificadores i d'acord a la seva capacitat professional.

Entenem que només amb els aspectes formals del programa (registres,...) no s'hauria aconseguit l'impacte observat en l'ordre quantitatiu i qualitatiu. El programa de vacunacions ha adquirit el seu sentit més ple en la integració a l'assistència pediàtrica, el caràcter de la qual ha modificat fins a arribar a un model de medicina integral i de treball en equip.

los pediatras en ejercicio privado, dirijan sus pacientes a los S.M., que son gratuitos y no tienen nada que ver con los Servicios del Centro de Asistencia Primaria, pertenecientes a la Seguridad Social.

Discusión

En los resultados presentados, es bien evidente el impacto del programa de vacunaciones integrado en la atención pediátrica del Centro de Asistencia Primaria. En la medida en que podamos asegurar que las condiciones de transporte, almacenamiento y administración de las vacunas son correctas, el incremento del número de vacunas administradas tendrá como efecto un mayor grado de protección de los ciudadanos.

Al observar la gran diferencia entre los datos del Centro de Asistencia Primaria y los de los Servicios Municipales, entendemos que anteriormente el papel más importante en cuanto a la administración de vacunas, correspondía a los pediatras, en su consulta privada. Los datos relativos a la administración de la vacuna triple vírica por los Servicios Municipales, corroboran nuestra impresión. La mayor accesibilidad de los servicios de atención médica del Centro de Asistencia Primaria respecto a las consultas privadas de pediatria, nos impulsa a concluir que con dicha medida se aumenta la cobertura vacunal.

Los practicantes de zona también solían administrar vacunas dentro de su trabajo habitual, por prescripción médica pero sin formar parte de ningún programa específico. No disponemos de registros que nos indiquen con fiabilidad el número total de dosis vacunales administradas; además la cifra obtenida no es significativa: alrededor de 300 dosis vacunales en el período marzo-julio de 1984.

Finalmente, indicamos dos beneficios adicionales obtenidos con el programa integrado de vacunaciones:

1. La modificación del cariz de los servicios y del enfoque de los centros de asistencia primaria, hasta ahora solo de tipo curativo.
2. El aprovechamiento del personal sanitario de los centros de asistencia primaria para tareas mucho más gratificadoras y más acordes con su capacitación profesional.

Entendemos que solamente con los aspectos formales del programa (registros,...) no se habría conseguido el impacto apreciado en el orden cuantitativo y cualitativo. El programa de vacunaciones adquiere su pleno sentido mediante la integración en la asistencia pediátrica, cuyo carácter modifica hasta llegar a un modelo de medicina integral y de trabajo en equipo.

Bibliografia

1. *Butlletí Epidemiològic de Catalunya (BEC)*: 1984; 13. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
2. *Butlletí Epidemiològic de Catalunya (BEC)*: 1983; 1. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
3. *Boletín Epidemiológico Semanal (BES)*: 1984; 1621. Madrid: Ministerio de Sanidad y Consumo.
4. Departament de Sanitat i Seguretat Social. Resolució 8.II.80 *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOG)*; 47. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
5. Departament de Sanitat i Seguretat Social. Decret 157/1981 del 19.VI. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOG)*; 137. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
6. Departament de Sanitat i Seguretat Social. Ordre 29-VI-81. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOG)*; 140. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
7. Departament de Sanitat i Seguretat Social. Resolució 29-VI-81. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOG)*; 140. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
8. Anónimo. «Expanded programme on Immunization. European Conference on Immunization Policies». *Weekly Epidemiological Record*, 1985. vol. 60 (22):105-68.
9. Gateff C. Le programme élargi de vaccination. Modèle d'apprentissage en médecine de collectivité. *Rev. Epidemiol. Publique*, 1983; 31: 289-298.
10. Anónimo. Expanded Programme Immunization. Field evaluation of vaccine efficacy. *Weekly Epidemiological Record*, 1985; 60(18):133-6.
11. Gómez B. i col. Evolució del nivells de vacunació en la població escolar d'un barri industrial. *Gasete Sanitària* 1984; 18: 237-240.

